

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

ABONAMENTUL:
Pe un an: 25 lei
Cont nr. 45.10.4.09.2

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA
se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român,
Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresându-se
la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă,
P. O. Box 136-137 — telex: 11226, București,
str. 13 Decembrie nr. 3.

Credința noastră

61. Sfinții Părinți

Epoca Sinoadelor Ecumenice se încheie cu Duminica Ortodoxiei din 11 martie 843, când a fost pecetluită biruința Ortodoxiei asupra tuturor ereziilor din trecut și viitor, pentru care stau măturie toți Părinții bisericești ortodocși. Sfinții Părinți au făcut un bilanț asupra Sinoadelor Ecumenice și asupra epocii patristice. Așa s-a născut Duminica Ortodoxiei care consfințește biruința asupra tuturor ereziilor.

Întreaga Biserică Ortodoxă cinstește la loc de frunte pe Sfinții Părinți din Duminica Ortodoxiei, din Duminica marii biruințe.

Sfântul Ioan Damaschinul († 749) a fost cel mai strălucit Părinte bisericesc pe care l-a avut Biserica Ortodoxă în tot trecutul ei. El a dominat epoca sa și domină întreaga Ortodoxie de atunci încolo. A fost ultimul Părinte bisericesc, care în lucrarea sa: „Acrivia” — Expunere precisă asupra credinței ortodoxe — a sintetizat teologia Părinților bisericești principali și a dat definiția: „Taina Ortodoxiei constă în iconomia lui Dumnezeu de a se împlini în lume viața și învățătura Fiului lui Dumnezeu Celui întrupat.” Pentru conținutul ei de sistem dogmatic, Acrivia își păstrează importanța până în prezent. În această operă e tratată problema Sfintei Treimi, problema Hristologică prin care sintetizează învățăturile Sfinților Părinți definite până la el cu autoritate de Sinoadele Ecumenice. Cu privire la Sfânta Fecioară Maria susține rolul ei de Născătoare de Dumnezeu — Theotokos — după deciziile Sinoadelor III, IV și VII ecumenice în conformitate cu care ea merită o cinstire deosebită, prea cinstire. Sfântul Ioan Damaschinul a definit învățătura despre Sfintele Icoane, arătând că cinstirea pe care o face credinciosul în fața unei sfinte icoane nu se adresează icoanei însăși, ci chipului reprezentat prin ea. Întreaga învățătură a Bisericii Sf. Ioan o numește ortodoxie. Sf. Ioan Damaschinul a fost acamat la sinodul al VII-lea ecumenic, fiind numit „izvorător de mir”. Opera sa dogmatică — Acrivia — a fost tradusă și folosită atât în Apus cât și în Răsărit, motiv pentru care este numit cu adevărat Dascăl universal. În afară de această operă de căpetenie a mai scris: „Orațiunile Sfintelor Icoane”, lămurind concepția ortodoxă despre Sfintele Icoane, a combătut toate ereziile, a comentat Epistolele Pauline. A mai scris: „Paralele Sacre”, o culegere de sentințe morale pentru viața creștină. A ținut numeroase Omilii și a compus o carte necesară și azi la strană — „Octoihul” —. A scris valoroasa lucrare de filozofie „Dialectica” sau „Capitolele Filozofice”, care împreună cu „Istoria ereziilor” și „Acrivia” alcătuiește trilogia sa cunoscută în istorie sub numele de „Fîntina cunoștinței”. Este pomenit la 4 decembrie.

Sfinții Trei Ierarhi — Vasile, Grigorie și Ioan, adică Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie de Nazianz și Sfântul Ioan Gură de Aur, stâlpi ai Ortodoxiei „Troia de arhieriei”, de egală importanță. Sînt prăznuiți împreună la 30 ianuarie în timpul Patriarhului Ecumenic Nicolae al treilea (1084—1111). Din 1936 sînt recunoscuți patroni ai tuturor Institutelor Ortodoxe din lume.

Sfântul Vasile cel Mare (330—379) a făcut parte dintr-o familie cu 10 copii, dintre care trei frați: Vasile, Grigorie de Nissa și Petru din Sevasta toți trei episcopi, iar sora lor Macrina a îmbrățișat viața monahală. Creștinismul l-au îmbrățișat în familie prin bunica lor Macrina, care fusese ucenică a Sf. Grigorie Taumaturgul. Sfântul Vasile și-a făcut studiile în Constantinopol și la Academia filozofică de la Atena, unde s-a împrietenit cu Sf. Grigorie de Nazianz. Ei nu cunoșteau decât

două drumuri: al Bisericii și al școlii. Au vizitat împreună Egiptul, Palestina și Siria și au scris unele reguli monahale. Sf. Vasile a participat la disputa ariană combătînd arianismul cu toate formele lui. A fost ales mitropolit în Cezarea Capadochiei la anul 370. În scopul întăririi Bisericii a scos pe monahi din izolare și i-a adus mai aproape de lume, creînd un Institut de caritate numit „Vasiliada” pe cheltuiala proprie. Aici erau adăpostiți bătrîni, orfani și săraci. Sf. Vasile era omul practic, dar cunoștea și filozofia lui Platon

și Stoicismul. A influențat pe contemporanii săi prin scris și oratorie. Scrisul său are caracter polemic de apărare a Ortodoxiei împotriva ereziilor. A scris lucrările: „Despre Sfântul Duh”, „Canonul Pocăinței”, „Canonul epitimilor”, „Reguli pentru monahi”. A formulat Sf. Liturghie după un text mai vechi, care acum se săvîrșește de zece ori pe an. Teologia Sfântului Vasile și-a păstrat autoritatea pînă azi. A dus o viață austeră și s-a stins înainte de vîrsta de 50 ani. E pomenit la 1 ianuarie.

Sfântul Grigorie de Nazianz (329—390) era fiul episcopului Grigorie din Nazianz, (în vremea aceea episcopii se căsătoreau), iar educa-

(Continuare în pag. 2)

Noul Testament, temelie a vieții creștine

Credinciosul dornic să se informeze precis și documentat despre Iisus Hristos — Domnul nostru și Biserica, despre Creștinism în general, trebuie în primul rînd și mai presus de orice, să apeleze la cel mai autorizat izvor, la cel mai luminat document, care este textul Noului Testament.

Acest text poate fi supus la o amănunțită cercetare, la un studiu aprofundat, pentru a se găsi autenticitatea și vechimea lui. Lumea secolului al XX-lea dispune de suficiente mijloace și metode prin care se poate constata cu precizie vechimea și autenticitatea unui document, a unei scrieri, a unei cărți.

În fața mijloacelor de azi nu poate să-și ascundă, nu poate să nu-și descopere adevărata față un text, un document, o operă cum în ultimă instanță este și Noul Testament.

Filologia, arheologia, numismatica, sociologia, istoria, psihologia, toate acestea stau astăzi la îndemîna cercetătorului serios și capabil, care prin aceste mijloace va ajunge la convingerea că Noul Testament nu este altceva decît ceea ce-l consideră Biserica. Nu poate fi încadrat într-o altă epocă, la o altă dată decît aceea în care Tradiția Bisericii confirmă că s-a scris. Atmosfera din Noul Testament este atmosfera pe care o găsim în orice document străin de Biserică și de religie din epoca respectivă, de la începutul erei noastre creștine.

Deosebirile din textul celor patru cărți ce compun sfintele Evanghelii sînt dovezi foarte prețioase ce întăresc autenticitatea cărților scrise de cei patru autori. Din acestea se vede că, de pe poziții diferite, cu scopuri diferite, în locuri diferite, avînd și sursă de inspirație diferită, autorii acestor cărți au scris istoria unei vieți, fără să se consulte unul cu altul, fără să lucreze după un plan comun și totuși, privită lucrarea lor în ansamblu, nu se poate găsi nici o umbră de contradicție în problemele esențiale.

Cele patru cărți sînt una după conținut, deși au fost scrise, precum s-a mai amintit, de patru persoane diferite. În acest caz micile deosebiri de formă sînt mari dovezi că aceste cărți s-au scris liber, servind o cauză deosebit de importantă și de bine cunoscută în lumea de atunci.

Textul Noului Testament, pe lîngă că este de un cutremurător realism, de o probitate și exprimare directă fără precedent, mai are o calitate: Deși aparent este simplu, este deosebit de profund.

În timp ce orice altă carte, după ce ai citit-o de două-trei ori, ai impresia că ai epuizat cuprinsul ei, nu te mai interesează, îl cunoști, începi să-ți dai seama sau cel puțin să te gîndești că așa ceva pînă la urma urmei ai putea scrie și tu, Noul Testament ori de cîte ori îl citește credinciosul cu grijă i se pare din ce în ce mai frumos, mai interesant, mai real, mai adînc, mai

plin de înțelesuri. Noul Testament nu se învechește, nu îmbătrînește, nu ajunge să fie depășit de timp. El rămîne permanent, potrivit tuturor locurilor, tuturor timpurilor, tuturor oamenilor. În afară de acestea toate, fiecare cuvînt al lui are o încărcătură foarte mare. Dincolo de text, există, presimți un fond mult mai bogat decît însuși textul.

Aceste cărți „vorbește în același duh la toți, însă acest duh nu luminează pe toți deopotrivă, pentru că adevăratul învățător, care de sub coaja slovei arată adevărul sînt eu”, zice Domnul (Toma de Kempis, Urmarea lui Hristos, ed. II, Neamț, 1927, p. 273).

O lume infinită ca un spațiu nemărginit simți că se află dincolo de cuvîntul Noului Testament. Este lumea spiritului, ce în contradicție cu litera ce limitează, ce ucide, el este viu, infinit roditor și de viață dător.

Acesta este și motivul pentru care Sf. Evangelist Ioan atrage atenția lumii cînd își încheie cartea sa, zicînd: „Sînt și alte multe lucruri pe care le-a făcut Iisus și care, dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris” (Ioan 21, 25). Numai că aceste „multe lucruri” nu s-au pierdut, ele pot fi întrezărite, ele pot fi bănuite, ele sînt cuprinse și pot fi văzute, în ultima instanță, în cele ce s-au scris, în cele ce cuprind Noul Testament, în textul ce-l avem scris în Noul Testament despre Iisus, Mîntuitorul nostru.

Cu textul Noului Testament poate fi reconstituită o viață, viața lui Hristos-Domnul, o epocă în care s-a scris o carte, o lume, lumea nouă ce mereu se găsește în Evanghelie, lumea în care arta, știința, dreptatea, pacea, sînt bunuri, adevărate pietre de temelie pentru societate, care a trebuit să lupte multe secole pînă în timpul nostru, cînd toate aceste valori sau bunuri evanghelice au început să fie prețuite plinar.

Partea nescrisă se descoperă ochiului sufletului prin textul scris. Acesta, textul scris, este un jalon, un indicator minunat spre marile profunzimi ale spiritului ce se află dincolo de literă, dincolo de text, dar care într-o formă incipientă, într-o fază oarecum limitată se găsește și în literă și în text.

Așa se explică că deși este mic în cuprins, textul Evangheliei a dat naștere la o lucrare atât de extinsă, la o literatură religioasă atât de bogată, la o viață și la o trăire așa de diversă și de minunată. Textul acesta nici astăzi, după două mii de ani, nu dă semne de epuizare, de istovire, ci rămîne și acum proaspăt, viu, temeinic, bogat pentru credinciosul care este dornic să se realizeze și să împlinească în viață lucruri mari, lucruri bune, lucruri binecuvîntate.

† JUSTINIAN MARAMUREȘANUL
Episcop-vicar

61. Sfinții Părinți

(Urmare din pag. 1)

ția creștină i-a făcut-o mama sa Nona. A studiat în Cezareea Capadochiei, Cezareea Palestinei și Atena, unde s-a împrietenit cu Sfântul Vasile. Când Sf. Vasile a ajuns Mitropolit l-a hirotonit pe Sf. Grigorie episcop în Sasima în anul 372, dar socotindu-se nevrednic a refuzat și s-a retras în Seleucia. Este chemat în anul 379 ca Episcop la Constantinopol pentru a reface Biserica și a ajuta pe împăratul Teodosie cel Mare să declare ca Biserica oficială în stat, Biserica Ortodoxă în anul 380. A deschis lucrările Sinodului al doilea ecumenic, dar din cauza unor intrigi, el fiind sensibil se retrage. A scris: „Cinci cuvinte despre Sfânta Treime“, „Cuvântări panegirice“, „Cuvântări împotriva lui Iulian Apostatul, în care subliniază superioritatea creștinismului. A scris un tratat „Despre preoție“, a mai scris Stihira „Hristos se naște, măriți-L“. A fost un mare poet bisericesc. Pentru Sf. Grigorie cel mai divin lucru al omului este de a face binele. Este pomenit la 25 ianuarie.

Sfântul Ioan Gură de Aur — Hrisostom (344—407) a fost îndrumat pe linia creștină de mama sa Antuza. A studiat la retorul Libaniu. Datorită cunoștințelor adânci despre Sfânta Scriptură a fost propus pentru treapta de episcop, dar a refuzat, socotindu-se nevrednic de o astfel de chemare — și aceasta a expus-o în strălucita sa carte „Despre preoție“. Totuși la anul 381 a fost hirotonit diacon, apoi preot, devenind cel mai de seamă predicator al Antiohiei. Din acea vreme există vestitele sale cuvântări contra statului. De atunci Biserica Răsăriteană nu admite statui în locașurile de închinare, pentru că au caracter naturalist, ceea ce nu corespunde cu concepția spiritualizată a Bisericii. În anul 397 murind Patriarhul Nectariu al Constantinopolului, Sf. Ioan Gură de Aur este chemat în acest post de mare răspundere. Biciuind prin predicile sale petrecerile de la curtea împărătesei Eudoxia și legăturile acesteia cu curteanul Eutropiu, este condamnat la exil prin Sinodul din anul 403 de la Stejar, convocat de împărăteasă. Răscoala poporului împotriva acestei hotărâri, urmată de un cutremur, socotit pedeapsă de la Dumnezeu, fac pe împărăteasă să-l recheme. Deoarece a criticat în continuare petrecerile de la Curte, dușmanii l-au acuzat de „Lese Majestate“ și a fost depus în anul 404 și exilat la Cucuza în Armenia. Acolo era cercetat de foarte multă lume. De aceea a fost mutat în 407 la Pitin la Marea Neagră, pe drum însă a murit. După aceasta poporul s-a revoltat în repetate rânduri și împăratul Teodosie al II-lea n-a putut restabili ordinea pînă nu a dispus aducerea Sfintelor Moaște ale lui Ioan la Constantinopol în anul 438. Sf. Ioan Gură de Aur, așa cum i s-a spus în sec. VI, i-a întrecut pe toți scriitorii creștini răsăriteni prin adîncimea problemelor și prin arta oratoriei. Din scrierile lui s-au impus cele omiletice referitoare la Geneză, cincizeci și opt de Psalmi — cea mai frumoasă lucrare. A făcut exegeza Sfintelor Evanghelii după Matei, Luca, Ioan și Faptele Apostolilor, apoi a Epistolelor Pauline. Cea mai frumoasă exegeză este la Epistola către Romani. Sf. Ioan nu a fost un teolog sistematic. El a căutat să lămurească și să explice învățătura Mîntuitorului. Sf. Ioan a lămurit în mod minunat Taina Sfintei Euharistii. De aceea a fost numit „Dascăl al Euharistiei“. Sinoadele IV, VI și VII ecumenice l-au numit „mărtor al Ortodoxiei“ și „mare dascăl al lumii“. Din exil a scris 240 epistole pline de îndrumări pentru viața creștină. A stabilit forma Sfintei Liturghii, care se face în mod obișnuit în Biserica Răsăriteană. Este pomenit la 13 noiembrie.

Sfinții Părinți 318 de la Sinodul I ecumenic, ținut la Niceea în anul 325 sînt pomeniți în Duminica a 7-a după Sfintele Paști pentru că au stabilit primele 7 articole din Simbolul de Credință oficial, definind astfel „Ortodoxia Niceeană“ împotriva ereziilor vremii.

Sfântul Atanasie cel Mare (295—373) era foarte versat în Sfânta Scriptură. A ajuns diacon în Alexandria, iar la Sinodul I ecumenic a pre-

cizat formula pentru dogma ortodoxă despre Sfânta Treime, care a trecut în articolele din Simbolul Credinței. A combătut arianismul timp de 45 ani și a fost exilat de cinci ori din cauza intrigilor arienilor. Pentru stăruința sa în ortodoxie a fost supranumit „Părintele Ortodoxiei“, iar Sinodul al III-lea ecumenic l-a proclamat sfînt. Scrierile sale au caracter apologetic-dogmatic, dintre care: „Cuvinte contra arienilor“, în care formulează răspunsul ortodox la erezia ariană, „Epistolele dogmatice“ în care lămurește aceleași probleme. Din operă mai face parte și o „Exegeză la Psalmi“. A mai scris și lucrări istorice, precum și viața Sf. Antonie cel Mare Anahoretul. Din învățătura Sf. Atanasie cel Mare desprindem: 1. Religia este expresia nevoii sufletului și minții după Absolut. 2. Creștinul nu se închină unei năluci ca păgînii, ci Creatorului, care este cunoscut din opera Sa. 3. Dumnezeu a creat lumea. 4. Logosul cel întrupat e din Ființa lui Dumnezeu. Prin naștere din Fecioara s-a făcut om ca să ne mîntuiască din păcat. Astfel Sf. Atanasie cel Mare devine autorul teoriei despre Logos în creștinism. 5. Sf. Duh face parte din Sf. Treime și prin împărțirea cu darurile Lui creștinul devine părtaș al firii lui Dumnezeu. Este pomenit la 18 ianuarie.

Sfântul Ierarh Nicolae din Mira Lichiei (sec. IV) a fost un adversar neîmpăcat al lui Arie. Este considerat Părinte și învățător, îndrumător al credinței, chip blîndețelor. A rămas un model de bunătate și blîndețe, de statornicie în dreapta credință, de apărător și ocrotitor al tuturor celor necăjiți. I se mai zice „Mare făcător de minuni“ pentru ajutorul ce l-au primit cei care au făcut rugăciuni către dînsul. Este pomenit la 6 Decembrie.

Sfântul Chiril (Ciril) al Ierusalimului († 386) era preot în anul 345 și catehet, apoi ajunge episcop. Atrăgîndu-și dușmănia arienilor a fost exilat și rechemat, dar a fost exilat din nou pentru 11 ani, apoi din nou reabilitat. Ajunge episcop. Participă la Sinodul II ecumenic, în cadrul căruia a combătut arianismul și alte erezii și sînt formulate cele cinci articole din Simbolul Cre-

dinței, care rămîne stabilit de aceste două sinoade, cuprinzînd 12 articole neschimbat pînă azi. El este autorul cunoscutelor „Cateheze“, prin care erau instruiți cei ce urmau să primească Sf. Taină a Botezului. Din învățătura lui desprindem: Sfintele Taine mijlocesc coborîrea Darului Sfîntului Duh asupra credincioșilor. El mărturisește credința Sinoadelor Niceo-Constantinopolitan, combătînd pe arieni. Sf. Chiril arată cum în Sf. Euharistie este prezent în mod real Hristos-Dumnezeu prin prefacerea substanțelor. De asemenea subliniază rolul Epiclezei sau al chemării Sfîntului Duh pentru prefacere. Totodată el lămurește importanța pomenirii morților. Este pomenit la 18 martie.

Sfântul Grigorie, episcopul Nissei (335—394) era fratele Sf. Vasile cel Mare. La început a fost retor, iar Sf. Vasile ca mitropolit l-a hirotonit episcop pentru Nissa în 371. El a participat la Sinodul al II-lea ecumenic cu mare autoritate teologică. Sf. Grigorie de Nissa apăra Ortodoxia Niceeană, dar era atras de problema cunoașterii, de putința credinciosului de a cunoaște pe Dumnezeu pe calea intuiției și nu a rațiunii. Deși a cunoscut filozofia antică n-a fost influențat de ea. Sinodul al VII-lea ecumenic l-a numit „Părinte al Părinților“. În dogmă se alătură Sf. Vasile cel Mare, combătînd arianismul printr-un „antiretic“, care cuprinde zece volume. A combătut apolinarismul și a scris „Dialog despre suflet și înviere“ pentru mănăstirea din Pont unde era stareță sora sa Macrina. În expunerea metodică a tezei ortodoxe e mai profund în gîndire decît filozoful Platon. A mai scris „Marea orățiune catehetică“, are și lucrări de exegeză, unde folosește ambele interpretări, istorică și alegorică. În „Comentariul creațiunii“ scris pentru fratele său episcopul Petru din Sevasta, arată că noi nu avem nevoie să explicăm cele șase zile ale creațiunii ca zile omenesti, ci trebuie să le înțelegem ca acte ale creațiunii, care din punct de vedere omenesc aveau desigur o durată mai mare. În doctrină arată că teologia are nevoie de credință, prin care urcă mai ușor spre suprasensibil. Sfânta Scriptură e lămurită în părțile ei grele prin traducerea Părinților Bisericii. Era cel mai profund cugetător dintre scriitorii capadocieni. E pomenit la 10 ianuarie.

† NICOLAE
MITROPOLITUL ARDEALULUI

De vorbă cu credincioșii

Despre rugăciunea pentru morți, jurămîntul, apa sfințită și lumînarea

— Părinte, se cade să ne rugăm pentru morți?
— Cum de nu, fiule, că doar Dumnezeu nostru nu este Dumnezeu al celor vii numai, ci și al celor de dincolo de lumea aceasta. Auzi ce zice Cartea Sfîntă: „Și mă îndur pînă la al miilea neam de cei ce mă iubesc“ (Ieșire 20, 6). Și apoi: „Rugați-vă unii pentru alții“ (Iacob 5, 16). Și în alt loc: „Toate cîte veți cere, rugîndu-vă cu credință, veți primi“ (Matei 21, 22). Și mai departe: „Faceți rugăciuni, cereri și mulțumiri pentru toți oamenii“ (I Tim. 2, 1).

— Unii dintre noi spun că morții sînt morți și nu-i putem ajuta cu nimic noi.

— Nu-i așa, fiule. Pînă la înfricoșata judecată nu e nimic definitiv în viața veșnică ci totul e provizoriu. Dacă ar fi definitiv, n-ar mai avea rost înfricoșata judecată, la care ne cheamă pe toți Mîntuitorul.

De aceea ne rugăm în sfînta biserică pentru morți și facem pentru ei milostenie. Ei nu se pot ajuta singuri, dar noi îi putem ajuta cu rugăciunile noastre către bunul Dumnezeu prin Sf. Liturghie și milostenii. Și apoi cum să nu cuprindem în rugăciunile noastre pe cei dragi? Ori, cei dragi nu ne sînt numai cei vii, ci și cei morți.

— La Dumnezeu apoi toate sînt cu putință.

— Așa este, părinte.
— JURĂMÎNTUL drept, pentru aflarea adevărului, se află practicat și în Sf. Scriptură. „Îngerul și-a ridicat mîna dreaptă spre cer și s-a jurat pe Cel ce este viu în vecii vecilor.“ (Apocalipsa 10, 6). Tot astfel se poate citi despre jurămînt (Deuteronom 6, 13): „Să te temi de Domnul Dumnezeuul tău și numai lui să-i slujești, de el să te lipești și pe numele lui să te juri.“ Iar în alt loc se zice: „Înainte mea tot genuchiul se pleacă, pe mine jura-va toată limba“ (Isaia 45, 23).

— Fiule, ai auzit de APA SFINȚITĂ, care stă nestrucată multă vreme. Cîte minuni nu s-au făcut cu ea și în N. Testament?

Ai auzit doar de minunea de la lacul Vitezda (Ioan 5, 4). Iar în Numeri 8,7 se zice: „Și ca să-i cureți, să faci cu ei așa: Să-i stropești cu apa curăției.“ Deci, iată, fiule, că tot ceea ce vezi că se practică la sf. biserică, sfințirea caselor, a obiectelor, cu stropirea apei sfințite, au temei în Sf. Scriptură.

— Nici nu s-ar cădea să mai vorbim despre TĂMIIE din moment ce întîlnim în V. Testament altarul tămîierii, iar în N. Testament „magii au adus: aur, smirnă și tămîie“ (Matei 2, 11). În Apocalipsa 5, 8 se zice: „Atunci cele patru vietăți și cei douăzeci și patru de bătrîni au căzut înaintea Mielului, avînd fiecare cîte o harfă și cîte o cupă de aur plină cu tămîie, care e rugăciunea sfinților.“

— LUMÎNAREA închipuie însăși lumina lui Hristos, fiule, căci se zice la Liturghia darurilor înainte sfințite: Lumina lui Hristos luminează tuturor. Iar în F. Ap. 20, 8, citim: „În foisorul unde ne adunaserăm noi erau mulțime de făclii.“ Primii creștini în catacombe de asemenea foloseau lumînarea. De aceea la toate slujbele noastre și la despărțirea sufletului de trup se ține în mîna lumînarea.

— Părinte, unii dintre cei ce se numesc credincioși socotesc ca mare păcat JOCUL.

— Așa se întîmplă, fiule, de multe ori cînd lipsește dreapta judecată; păcatele mici se văd mari, iar păcatele mari se socotesc mici. Mare rădăcine. Ascultă ce zice Sf. Carte: „Lăudați-l pe el în tobe și jocuri“ (Ps. 150, 4). Apoi: „Și cei ce strigă și cei ce joacă, cîntă“ (Ps. 86, 6). Și: „Înainte Domnului voi juca“ (II Regi 6, 21). În

(Continuare în pag. 4)

Festivitate dedicată celei de a XXXIII aniversări a Eliberării României

Luni, 22 august 1977, ora 12,30, în aula Institutului Teologic Universitar din Sibiu a avut loc o festivitate patriotică, consacrată împlinirii a XXXIII ani de la eliberarea României de sub dominația fascistă.

Prezidată de I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, la festivitate au participat angajați de la Centrul arhiepiscopesc și Institutul Teologic, precum și preoții participanți la cea de a 63-a serie a cursurilor de îndrumare misionară și pastorală.

Descibizînd ședința, P. C. rector. Gr. Marcu a reliefat importanța festivității, după care corul preoților cursanți, dirijat de P. C. lector I. Popescu, a interpretat compoziția „Românul”, de C. Porumbescu.

A luat apoi cuvîntul I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, care a amintit câteva evenimente semnificative din trecutul poporului nostru, care demonstrează grăitor unitatea sa de totdeauna, unitate care, după 23 August 1944, a contribuit la marile realizări de astăzi ale Patriei noastre. „Am trecut în revistă — a spus I. P. S. Sa în partea finală a cuvîntării — aceste evenimente din istoria poporului român cu scopul de a fi cunoscute mai bine de către preoțimea noastră, adunată aici din toate colțurile țării. Cunoșcînd mai bine mărețele fapte ale trecutului vom ști să prețuim realizările prezentului...”

Să pășim deci cu demnitate pe urmele marilor înaintași muncind cu timp și fără timp, să ne facem pe deplin datoria, ca astfel să contribuim

la realizările ce se înfăptuiesc astăzi în țara noastră.”

În continuarea programului, corul preoților cursanți a executat compoziția „Limba noastră” de Al. Cristea, pe cunoscutele versuri ale preotului A. Mateevici.

A urmat apoi conferința: „A XXXIII-a aniversare a zilei de 23 August 1944”, susținută de P. C. pr. asistent S. Șebu, care a scos în lumină faptul că 23 August 1944 reprezintă „piatra din capul unghiului a orînduirii socialiste de astăzi”.

După ce aruncă o privire asupra multelor și marilor jertfe pe care poporul nostru le-a dat pe cîmpul de luptă pentru cucerirea independenței sale, zăbovind cu deosebire asupra anului 1877/78 și contribuția României la războiul anti-fascist, vorbitorul a prezentat realizările mai de seamă din țara noastră în anii puterii populare, în domeniul economic, social, cultural etc.

În partea finală, vorbitorul a arătat înnoirile care au avut loc pe plan bisericesc și interconfesional la noi în țară în ultimele decenii.

Au fost interpretate apoi compozițiile: „Pe veci independentă”, text și muzică de P. C. prof. Gh. Șoima, și „Trei culori”, de C. Porumbescu.

Din plenul acestei ședințe festive s-au trimis telegrame omagiale domnului Ioan Roșianu, președintele Departamentului Cultelor, și domnului Gheorghe Nenciu, vicepreședintele aceluiași Departament.

R.

INFORMAȚII

● Așezată într-un cadru natural deosebit, pe o gură de rai din țara Hațegului, Mănăstirea Prislop a fost ctitorită, cu multe veacuri înainte, de către Nicodim cel Sfințit, ctitorul Mănăstirii Tismana și al altor monumente bisericești.

După o perioadă de înflorire de peste 300 ani, după anul 1700 a devenit un puternic centru de rezistență ortodoxă împotriva „uniației”, în 1762 fiind incendiată de generalul Bucov. împărțînd aceeași soartă ca alte multe zeci de mănăstiri și biserici românești din Transilvania.

Prin grija P. S. Episcop Visarion al Aradului, socotit al treilea ctitor, Mănăstirea Prislop a reintrat în rosturile ei firești, acela de vatră de muncă, luminare și zidire duhovnicească.

Evenimentul a fost subliniat oficial Duminică, 22 mai 1977, cînd P. S. Episcop Visarion al Aradului, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, între care P. Cuv. arhim. Gamalil Vaida (Cozia), P. C. protopopi A. Petric (Orăștie), L. Boldura (Brad), Alex. Hotăran (Deva) și Gh. Iacob (Petroșani).

Răspunsurile au fost date de soborul maicilor viețuitoare în mănăstire, în frunte cu maica stareță Apolinaria Drăghită.

La sfîrșitul Sf. Liturghii au vorbit P. C. protopopi: A. Hotăran, Gh. Iacob, A. Petric și L. Boldura, cu toții subliniind rostul multiplu îndeplinit de mănăstiri în viața credincioșilor noștri, în viața poporului român.

A vorbit apoi P. S. Episcop Visarion, care a făcut un amplu istoric al Mănăstirii Prislop, așezămînt cu adînci rezonanțe în istoria Bisericii Ortodoxe Române.

● Duminică, 5 iunie 1977, P. S. Episcop Vasile al Oradiei a făcut vizitații canonice în parohiile Dumbrăvița de Codru și Urviș din prot. Beiuș, unde a săvîrșit Sf. Liturghie și respectiv vecernia, cu care prilej a ținut cîte un instructiv cuvînt de învățătură.

● În cadrul relațiilor ecumenice pe care le întretin cu conducătorii cultelor din țara noastră, P. S. Episcop Emilian al Episcopiei de Alba Iulia a făcut, la 21 iunie 1977, o vizită frățească Em. Sale șef-rabin Dr. Moses Rosen, cu prilejul împlinirii a 29 ani de activitate.

● În 24 iunie a. c. P. S. Episcop Emilian a vizitat parohiile: Șard, Ighiu și Cricău, jud. Alba, unde a dat îndrumările convenite pentru o mai rodnică activitate pastorală și duhovnicească.

În 26 iunie a. c. P. S. Sa a făcut vizitații canonice la parohiile Mirăslău, Gîrbova de Jos și Gîrbovița unde a dat îndrumări privitoare la înfrumusețarea bisericilor și la activitate pastorală.

În 29 iunie a. c., Sf. Apostoli Petru și Pavel, P. S. Episcop Emilian a participat la Sf. Liturghie săvîrșită la Mănăstirea Rîmet, unde a primit vizita a 40 studenți teologi de la Institutul Teologic Universitar din București.

● Ilimbav, prot. Agnita, parohie cu credincioși buni și harnici, are o monumentală biserică, veche de peste 150 ani, căreia i s-au făcut reparații capitale, fiind îmbrăcată într-o frumoasă pictură executată de D-l Ioan Căzilă, fiu al acestei localități.

Duminică, 3 iulie 1977, biserică a fost sfințită de către I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, care a fost însoțit de la Sibiu de P. C. prof. T. Bodogae, P. C. consilieri Gh. Papuc și M. Rusu, P. C. prot. N. Todor și C. diacon H. Rădulescu.

Prezența credincioșilor îmbrăcați în luminoase costume românești, care au cîntat cu toții la Sf. Liturghie împreună cu un mînunchi de studenți teologi, a contribuit la frumusețea praznicului.

La priceasnă a predicat P. C. prot. T. Bodogae. La sfîrșitul Sf. Liturghii, cuvînt de învățătură a rostit P. C. prot. N. Todor, care și-a început activitatea în această parohie.

În continuare, C. pr. R. Bot, parohul local, a făcut o dare de seamă asupra lucrărilor săvîrșite. Pentru hîrnicia dovedită, C. Sa a fost distins cu rangul de sachelar, acte de apreciere primind și vrednicii credincioși V. Timar și Zaharia Octavian.

Ziditor cuvînt de învățătură a rostit apoi I. P. S. Mitropolit Nicolae. I. P. S. Sa a zăbovit asupra dragostei evanghelice care dă valoare faptelor noastre și care a contribuit negrăit de mult la mlădierea sufletului poporului nostru în decursul vremii, insistînd totodată asupra realizărilor de astăzi ale poporului român.

La agapa care a urmat, au luat cuvîntul: P. C. cons. Gh. Papuc, C. pr. Al. Gherghel (Hunedoara), crîsnicul T. Hordobeș, P. C. prot. Gr. Cernea (Agnita), D-l pastor ev. luth. Hofmeister Harald (Marpod), D-l I. Căzilă și P. C. prot. N. Todor.

● Duminică, 3 iulie 1977, P. S. Episcop Vasile al Oradiei a oficiat slujba de binecuvîntare a bisericii din filia Cuzap, aparținătoare de parohia Voivozi, prot. Marghita, renovată în ultimii ani și împodobită cu o frumoasă pictură în tempera.

Pentru merituosă activitate pastorală și gospodărească, preotului-paroh Nicolae Nedelcu i s-a acordat rangul de „iconom”.

În după-amiaza aceleiași zile, Chiriahul a făcut slujba vecerniei în biserică din filia Ciutelec, aparținătoare de parohia Bogei, prot. Marghita.

În ambele biserici, P. S. Sa a ținut cîte un înălțător cuvînt de învățătură.

● Sîmbătă, 9 iulie 1977, P. S. Episcop Vasile a oficiat slujba vecerniei în biserică din parohia Moistenii, prot. Satu Mare, ținînd o cuvîntare în care a îndemnat pe credincioși la tot mai multă dragoste și muncă pentru prosperarea vieții bisericești și a bunăstării poporului.

Tot în cursul acestei zile, înainte de vecernie, Chiriahul a făcut vizite de lucru la parohiile: Mihai Bravu și Săcuieni din prot. Marghita; Lucăeni din prot. Carei și la oficiile protopopești Carei și Satu Mare. dînd îndrumări pentru bunul mers al vieții bisericești.

Duminică, 10 iulie 1977, P. S. Sa a săvîrșit sfințirea bisericii din parohia Certeze, din Țara Oașului, prot. Satu Mare, renovată și pictată în ultimii ani. Tot acum s-a făcut și binecuvîntarea noii case parohiale.

Țînărul preot-paroh Petre Tătăran, pentru bogata activitate pastorală și gospodărească, a fost distins cu rangul de „iconom”.

● În ziua de 20 iulie, P. S. Episcop Emilian al Alba Iuliei a oficiat Sf. Liturghie arhierescă la Sf. Mănăstire „Sf. Ilie” din Toplița, cu prilejul hramului acestui așezămînt mănăstiresc.

Predica zilei a fost rostită de P. Cuv. arhim. V. Jitaru. P. S. Emilian a vorbit apoi despre rostul mănăstirilor în viața credincioșilor, pentru păstrarea credinței străbune și a unității poporului nostru.

Un moment deosebit l-a constituit hirotesia de către P. S. Emilian a unor ostenitori din cadrul Eparhiei, după cum urmează: P. C. pr. Petru Pleșa întru iconom stavrofor, PP. CC. părinți protos. Mihail Goia și protos. Modest Muraru întru arhimandriți, P. C. pr. Dumitru Ionescu de la parohia Boiu-Sighișoara întru iconom stavrofor, PP. CC. părinți Vsevolod Pereteatcu-Toaca și Gheorghe Pop-Reghin întru iconomi.

S-a oficiat apoi un parastas pentru ctitorii așezămîntului.

† Ștefan Meteș

La 30 iunie 1977 a trecut la cele veșnice, la Cluj-Napoca, distinsul istoric bisericesc Ștefan Meteș, în vîrstă de peste 90 de ani.

Născut la 27 decembrie 1886 (8 ian.—1877 (st. n.), într-o familie de țărani din Geomal (j. Alba), a făcut școala primară și primele patru clase liceale la Aiud, continuîndu-le la Sibiu și Brașov, apoi a făcut studii teologice la fostele Institute din Arad, Sibiu și Caransebeș (1909—12). A studiat apoi la Facultatea de Istorie a Universității din București, unde a avut ca profesori pe Nicolae Iorga, de prietenia și prețuirea căruia s-a bucurat pînă la tragica sa moarte, pe Dimitrie Onciul, Vasile Pârvan și alți cîrturari. Și-a început cercetările istorice încă pe cînd era student teolog, cu diferite studii publicate în Neamul Românesc, Drum Drept și alte periodice conduse de N. Iorga.

Izbucnind primul război mondial s-a reîntors acasă, unde a funcționat pentru o scurtă perioadă ca învățător în satul natal (1914—16), apoi ca preot în parohia Boholt, prot. Deva (1917—22). Și-a continuat însă și cercetările istorice, publicînd felurite lucrări, între care și ediția întîia a Istoriei Bisericii Românești din Transilvania (Arad, 1918). Pentru rodnică sa activitate istorică, a fost ales încă din 1919 ca membru corespondent al Academiei Române.

În 1922 a devenit întîiul director al Arhivelor Statului din Cluj, funcție pe care a îndeplinit-o cu multă conștiinciozitate pînă la pensionare (1949). Paralel, a publicat zeci de lucrări privind istoria românilor și a Bisericii din Transilvania, legăturile românilor transilvăneni cu cei de dincolo de Carpați, istoria culturii și artei românești, demografia istorică, numeroase articole la peste 20 de ziare și 20 de reviste, conferințe etc.

Dintre lucrările sale amintim: Activitatea istorică a lui Nicolae Iorga (București, 1921); Relațiile Bisericii românești ortodoxe din Ardeal cu Principatele Române în veacul al XVIII-lea (Sibiu, 1928); Lămuriri noi privitoare la revoluția lui Horia (Sibiu, 1933); Istoria Bisericii și a vieții religioase a românilor din Transilvania (vol. I, ed. II, Sibiu, 1935); Mănăstirile românești din Transilvania (Sibiu, 1936); Din relațiile și corespondența poetului Gheorghe Sion cu contemporanii săi (Cluj, 1939); Din scrierile lui Gheorghe Sion (2 vol., Cluj, Sibiu, 1941); Zugravii și icoanele pe hîrtie (Xilografuri-stampe și sticlă din Transilvania, revista Bis. Ort. Rom. nr. 7—8/1964); Emigrări românești din Transilvania în secolele XIII—XX (București, 1971; ediția II a apărut în 1977, la scurt timp după dispariția sa).

Regretatul dispărut a avut strînse legături cu Sibiu, încă din anii studenției sale. Aici, în tipografia eparhială, a publicat și o parte din lucrările sale de istorie bisericească. Spre sfîrșitul vieții, a donat bogata sa bibliotecă de specialitate Bibliotecii mitropolitane din Sibiu, care, după cum se știe, este pusă la îndemîna studenților teologi și a altor cercetători.

Prohodirea rămășițelor pămîntești ale istoricului Ștefan Meteș a avut loc în catedrala arhiepiscopală din Cluj-Napoca, sîmbătă, 2 iulie 1977, fiind săvîrșită de un sobor de preoți și diaconi, în frunte cu I. P. S. Arhiepiscop Teofil al Vadului, Feleacului și Clujului. Personalitatea sa a fost elogiată în cuvîntările rostite de I. P. S. Arhiepiscop Teofil, P. C. prof. Mircea Păcurariu, în numele I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, D-l Alexandru Matei, directorul Arhivelor Statului din Cluj-Napoca, și P. C. pr. Ioan Cărpineanu. Înhumarea a avut loc în cimitirul orașului Cluj-Napoca.

Veșnică să-i fie pomenirea!

R.

La întoarcere spre Alba Iulia, P. S. Episcop Emilian a vizitat șantierul de construcții ale caselor parohiale din Toplița I și II, apoi bisericile în curs de construcție din Cerchizel și Bahnea, precum și amplasamentul casei parohiale din Gănești.

● Și în acest an prăznuirea Sfîntului Prooroc Ilie, hramul unor mănăstiri din Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului s-a făcut potrivit rînduiei și după un program dinainte stabilit.

Astfel, la paraclisul „Sf. Ilie de la Izvor” — Vasiova, credincioșii s-au bucurat de participarea P. S. Episcop-vicar Timotei Lugojanul, care a oficiat Sf. Liturghie arhierescă, la momentul potrivit rostind un ziditor cuvînt de învățătură.

(Continuare în pag. 4)

Mărire Tatălui...

Tot în înțelesul dragostei creștine, să încercăm acum explicarea formulei: „Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.“

Departe de a însemna o scădere a trăirii religioase, formula aceasta exprimă cea mai caldă simțire și mai înaltă gândire la care putem ajunge în timpul unei rugăciuni. Dacă o cerere ca, de exemplu, „Prea Sfântă Treime miluiește-ne pe noi“, este un semn al încrederii în Dumnezeu, deci și o dovadă a dragostei față de El și față de oameni, omagiul sau lauda pe care i-o aducem exprimă încă și mai bine această dragoste. De fapt, cuvântul „Mărire“ (subînțelegându-se: Mărire înălțăm...) provenind din adjectivul „mare“, dă glas celei mai mari laude, celui mai înalt omagiu.

Același conținut îl are și cuvântul „Slavă“, când înlocuiește cuvântul „Mărire“, în formula de care ne ocupăm. („Mărire Tatălui... Slavă Tatălui“). El (cuvântul „Slavă“) provine din limba slavonă și — între altele — înseamnă înălțime, înaltul cerului. De aceea, în timp ce în forma „Mărire“ Tatălui... aducem laudă Celui ce este „mare“, adică desăvârșit, atotputernic și nemărginit, în forma „Slavă Tatălui“... aducem laudă Celui ce este Preaînalt. De fapt, în ambele forme, Sfintei Treimi. De cea mai mare însemnătate este, însă, ceea ce simțim și gândim în timpul rostirii acestei formule de încheiere să fie ca și cum, mai pe larg, am zice: tot ce avem mai curat și mai bun în gândirea, simțirea și puterea noastră de a voi, în aceste clipe, spre Tine îndreptăm, Doamne. Rostirea acestei formule de încheiere să fie o cădelnițare duhovnicească. O tămiere de dragoste, credință și speranță pe care o îndreptăm „în sus“, spre cerul spiritual, Sfintei Treimi.

Dacă în rugăciunea de cerere, religiozitatea noastră (legătura noastră cu Dumnezeu) este împintentată și de durerea care ne face să ne rugăm, în rugăciunea de laudă religiozitatea noastră este ceea ce omului care a trecut de strîmtoarea durerii, sau se află deasupra ei; este o religiozitate liberă.

Slavă Celui ce are toată slava. De sine înțeles că, atunci când slăvim pe Dumnezeu, ca de exemplu, în formula la care ne referim, nu ne închipuim că am putea adăuga ceva slavei (măririi) pe care o are, Dumnezeu fiind însuși „împăratul slavei“ (Ps. 23, 7). Noi numai ne exprimăm bucuria că Sfânta Treime are deplinătatea slavei, deplinătatea puterii și strălucirii spirituale, numai ne alăturăm cu bucurie adevărului că „plin este cerul și pământul de mărire Lui“ (Is. 6, 3).

În rugăciune, cererea și mulțumirea cu laudă sînt nedespărțite. După cum, atunci când rostим formula începătoare, nu numai că cerem ajutor ca rugăciunea (sau predică) noastră să o putem simți și rosti „în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh“, ci totodată, ne deschidem mulțumirii, pentru fiecare clipă în care simțim acest ajutor de Sus, tot astfel, în timp ce aducem omagiu Sfintei Treimi, cerem și ajutor ca să putem aduce acest omagiu. Tot timpul, în rugăciunea adevărată, sentimentul cererii în smerenie și cel al laudei cu bucurie se întrepătrund, mai viu fiind când unul, când celălalt, potrivit înțelesului cuvintelor rugăciunii. Am putea spune că cele două stări sufletești sînt cele două fețe ale aceluiași chip al dragostei față de Dumnezeu și semenii.

Da, și al dragostei față de oameni. Căci, fie că cer ceva lui Dumnezeu, fie că-i aduc laudă, se cuvine să mă simt împreună rugător cu ceilalți credincioși și să mă rog și pentru ei. Însăși formulele de început și sfîrșit ale rugăciunii se cuvine a le gândi și simți așa. De altfel, chiar forma plurală pe care o îmbracă multe cuvinte, în mai toate rugăciunile bisericesti, dă caracter comunitar și acestor formule.

Și o culminată a rostirii. Avînd încărcătura unui atît de bogat și adînc conținut, formula de încheiere a unei rugăciuni se cuvine a fi rostită cu cea mai mare căldură sufletească, ca o culminație nu numai a simțirii, ci și a intonării vorbite de pînă aici. Deci nu pe un ton mai scăzut; nu „de formă“. Mai ales că ea repetă formula de la început, strălucind-o în lumina laudei pline de bucurie.

În mod firesc, un asemenea punct culminant urcă și trăirea noastră sufletească acum când încheiem scrierea sau citirea acestor rînduri, gândite și simțite tot în înțeles de „Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Și acum și pururea în vecii vecilor. Amin.“

Gh. Ș.

O lucrare monumentală

„Pictura țărănească pe sticlă“

Asupra icoanelor românești pe sticlă — valori artistice populare remarcate în trecut de cîteva inițiați, dar descoperite de marele public de abia în ultimele două decenii — nu avem din secolul al XIX-lea decît simple mențiuni, de obicei nefavorabile. Episcopul Calinic al Rîmnicului cerea la 1863 măsuri ale Ministerului Cultelor pentru oprirea icoanelor ardeleni de a-și vinde lucrările în Principate, întrucît sînt confecționate „așa de prost“, încît ceea ce înfățișează sînt „niște caricaturi“, aducînd „ne-cinste adevăratelor chipuri ale sfinților“, pricinuind „zmeateală poporului“ și „împuținînd evlavia către cele bisericesti“. Optica sa era aceea a timpului. Însuși Eminescu le considera „primitive“, Nici Barițiu nu era încîntat de lucrările „bieților zugrăvi săteni“, cu toate că aprecia „uşurința minunată“ cu care unii le confecționau. Mai tîrziu Iorga considera pictura pe sticlă o „artă minoră“, dar recunoscînd că și în ea se află „sufletul adevărat al poporului“. Brîncuși aprecia icoarii pentru că aveau „un meșteșug sacru, conștiința unei misiuni“ și lucrau „pentru plăcerea lor personală și din evlavie“. G. Călinescu scria că „icoanele pe glajă sînt foarte multe de o rară frumusețe“. Optica cercetătorilor și criticilor de artă a evoluat treptat, pictura „naivă“ sau „primitivă“ intrînd în circuitul artistic prin expresionismul și originalitatea ei. Nume ca Petre Comarnescu, Ion Mușlea, Ion Apostol Popescu, Ștefan Mețeu, Coriolan Petranu, Ion Tătaru, Vasile Drăguș, Gheorghe Pavelescu, Cornel Irimie etc. — unii folcloriști, alții critici de artă, nu însă prea mulți — au dedicat lucrări și studii unor icoarii și operelor lor pe sticlă. Când aprecierile lor s-au întîlnit cu cele ale unor cercetători străini ai fenomenului artistic, ca Paul Caso — care după vizitarea unei expoziții de icoane românești pe sticlă la Bruxelles scria: „Veți fi fermecați de acest ansamblu în care palpită sufletul României ca un buchet de maci și albăstrele“ — sau ca Hans Redeker din Haga — care își exprima „toată admirația“ pentru „forța autenticității, umanismul, farmecul decorativ, coloritul strălucitor și tradiția acestui gen de artă legat de viața poporului“ — când aceste opinii s-au întîlnit, explozia recunoașterii icoanelor pe sticlă ca valori de artă a cucerit mai ales publicul de la orașe. Vechile icoane pe sticlă, păstrate de credincioși pe pereții caselor pentru dialogul lor spiritual cu Dumnezeu, au început să treacă în colecții publice și particulare pentru valoarea lor artistică, spre stupefacția generațiilor mai tinere de la sate, care preferau o icoană nouă, strălucitoare, pe hîrtie. Mai recent, culturalizarea tot mai largă a dat și acestor generații noțiuni fundamentale asupra valorii artistice. Ritmul achizițiilor orașenești a încetinit pînă spre dispariție, țărănul păstrîndu-și icoanele pe sticlă pentru dubla lor valoare: cea religioasă și cea artistică. Binevenita lege a patrimoniului cultural național le-a întărit și mai mult conștiința celor care posedă asemenea colecții că sînt deținători — custozii ai unei părți din tezaurul culturii românești.

Toate lucrările și studiile publicate — printre care unele și de autorii acestui volum — n-au cuprins decît fragmentar problematica icoanelor românești pe sticlă: zone, monografii de icoarii, succinte incursiuni istorice, tehnica onora. aprecieri asupra unor grupuri de icoane sau elogii susținute de o documentație restrînsă. Lipsea nu o simplă însumare a acestor studii, ci o lucrare monografică fundamentală nu numai pe o bibliografie exhaustivă, ci și pe studierea la teren a tuturor zonelor în care a înflorit acest meșteșug artistic, a tuturor tipurilor de icoane, a manierelor de lucru, a evoluției în timp pînă în zilele noastre. Lipsea studiul care să explice circumscrierea fenomenului în spațiul transilvan, care să stabilească originea, fixarea lui în centrul Europei, diferențierea și individualizarea lui folcloric-românească din care decurge unicitatea sa în lume. Lipsea, în sfîrșit, exegeza care la capătul acestor ample explorări să enunțe și să justifice judecata de valoare. Povara de lungă durată a unei asemenea munci depășea elanul și perseverența oricărei pasiuni. Lucrarea rămînea o doleanță de viitor, cînd presupunem că numai un colectiv bine orientat o va putea realiza.

Și iată că ea a apărut în vitrinele librăriilor noastre. Pentru că „Pictura țărănească pe sticlă“ a soților Iuliana și Dumitru Dancu este tocmai lucrarea monografică vizată. La dimensiunile de 33x24, cele 404 pagini cuprind un studiu larg — cel mai avizat, mai documentat și mai științific scris pînă azi — și 150 de reproduceri în culori, fiecare cu datele de determinare și cu date analitice, pe lîngă alte 80 de reproduceri alb-negru. Nu lipsesc bibliografia (selectivă), notele de referință și un tabel al icoanelor pe sticlă după zone. Totuși autorii dedică lucrarea „cu osebite celor ale căror nume nu le mai știe nimeni“, mărturisind că ea este sinteza unei munci de două decenii în care au străbătut zeci și zeci de așezări rurale din „minunata Transilvanie“. Această sinteză a fost întîmpinată cu largă înțelegere de editura „Meridiane“ și rezultatul este acest volum cu adevărat monumental. Așezînd icoanele pe lemn și sticlă alături de valoarea picturilor murale de pe lăcașurile sfinte din nordul Moldovei, soții Dancu scriu în introducere: „Cu emoționantă sinceritate, țărănul român își dezvăluie în icoanele sale concepțiile de viață, concepțiile despre etică și dreptate socială. imaginea pe care și-o face despre celălalt tărîm, despre lumea nevăzută a raiului și a iadului, transpunînd cu firesc spontanitate textele biblice în peisajul și veșmintul satului ardelen, singura realitate cunoscută lui“. Studiul pornește de la vechimea milenară a acestei tehnici pe sticlă, trece la geneza picturii populare pe acest material, analizînd apoi apariția, dezvoltarea, tematica, sursele de inspirație, materialele, tehnica, arta și zonele transilvane în care s-a consacrat și încheindu-se cu aprecierile date icoanelor pe sticlă în decursul vremii. Reproducerile

color sînt de o acuratețe ireproșabilă, o adevărată mîndrie a artei noastre tipografice. De altfel întregul volum, cu legătura sa de pînă, cu supraperta expresivă, cu hîrtia superioară și tiparul său pregnant este o excepțională biruință a tipografiei românești. „Pictura țărănească pe sticlă“ poate fi considerată, în ansamblu, cel mai frumos imn închinat țărănilor români din Transilvania, artei emoționant de simple și extraordinar de originale cu care au știut să-și transpună în culori aplicate pe reversul bucăților de sticlă, fața senină, plină de împăcare cosmică, de echilibru filozofic, a adîncului lor sentiment religios.

C. L. Rășinaru

Informații

(Continuare din pag. 3)

La paraclisul „Izvorul Miron“ — Românești, delegat chiriarhal a fost P. C. pr. Ilie Maier, vicar administrativ, care, în predică ce a rostit-o în cadrul Sf. Liturghii ce a avut loc, a vorbit despre puterea rugăciunii și efectele ei binefăcătoare pentru viața credincioșilor.

Credincioșii veniți să prăznuiască hramul Schitului de pe Muntele Mic au asistat, în ziua praznicului, la slujba Liturghiei oficiată de un sobor de preoți condus de P. C. pr. Dimitrie Băloni, consilier eparhial, delegat al I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului.

Și credincioșii veniți să serbeze hramul schitului de pe Muntele Semenic s-au împărțit de un îndemn pentru a stărui în „credință și rugăciune“ din partea delegatului înalt Prea Sfinției Sale, P. C. pr. Aurel Miculescu, inspector eparhial, la momentul potrivit al Sf. Liturghii ce a avut loc în ziua hramului.

● Duminică, 17 iulie 1977, P. S. Episcop Vasile al Oradei a săvîrșit sfințirea bisericii din filia Crîncești, parohia Rotărești, prot. Beiuș.

În după-amiaza aceiași Duminică după vecernie, P. S. Sa a oficiat slujba de binecuvîntare a lucrărilor de înnoire a bisericii de lemn — monument istoric, din filia Ogești, aparținătoare tot de parohia Rotărești.

● Duminică, 24 iulie 1977, P. S. Episcop Vasile a sfințit biserica din parohia Burzug, prot. Marghita, careia în ultimii ani i s-au făcut reparații capitale, timp în care au construit și o frumoasă casă parohială.

În aceeași Duminică, Chiriarihal a oficiat slujba vecerniei în biserica din parohia Sîrbi, prot. Marghita.

La toate aceste unități parohiale, P. S. Sa a rostit cîte un ziditor cuvînt de apreciere, de îndemnare și învățătură.

Despre rugăciunea pentru morți...

(Urmare din pag. 2)

zadar zic ei, fiule, că a căzut capul lui Ioan Botezătorul pentru un joc. Nu pentru un joc a căzut capul lui Ioan Botezătorul, ci pentru pizma inimii Irodiaei, mama Salomeei. Dacă ea avea o inimă bună putea să ceară să slobozească pe Ioan din închisoare, deci pizma e mai mare decît jocul, fiule.

De bună seamă că la pieirea Sf. Ioan Botezătorul a contribuit și băutura peste măsură, adică beția de care era cuprins Irod și invitații săi, ceea ce desigur este altceva decît jocul așa cum este înțeles de Sf. Scriptură și obștea cea mare a credincioșilor noștri, el reprezentînd în acest înțeles, împreună cu cîntecul și portul o artă, adică un mijloc de afirmare și înălțare a ființei noastre omenești.

Pr. I. Mibălțan

Sf. Părinți despre rugăciune

Rugăciunea este vîlăstarul blîndeții și al lipsei de minie; ea este rodul bucuriei și al mulțumirii, precum și alungarea întristării și a descurajării.

Dorind să te rogi cum trebuie, să nu întristezi vreun suflet; iar de nu, în desert alergi.

Dacă ești răbdător, pururea te vei ruga cu bucurie. Fugind de minie, vei afla cruțare și te vei dovedi înțelept și vei fi între cei ce se roagă.

Nu te ruga împlinind numai formele din afară, ci îndeamnă-ți mintea spre simțirea rugăciunii duhovnicești, cu multă frică.

E cu dreptate să te rogi nu numai pentru curăția ta, ci și pentru a oricărui semen, ca să imiți chipul îngeresc.

Vezi dacă te-ai înfățișat cu adevărat înaintea lui Dumnezeu în rugăciunea ta, sau ești birit de lauda omenească și pe aceasta te silești să o vînezi, folosindu-te de chipul rugăciunii ca de o acoperitoare.

Starea de rugăciune este o dispoziție nepătămășă, cîștigată prin deprindere, care răpește mintea înțeleaptă spre înălțimea spirituală, prin dragoste desăvîrșită.

Cel ce se minie și ține minte răul, oricît ar iubi rugăciunea nu este afară de învinuire. Căci este asemenea celui ce vrea să aibă vedere ageră, dar își tulbură ochii.

(După Evagrie Ponticul)